

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Ali Goiti Agirre

*Mañaria
Bizkaia (1926)*

Aurkibidea



Biografia



Etxandi baserrian sortu zen 1926. urtean. Gurasoak ere mañariarrak zituen: aita bere jaiotetxe berekoa eta ama Urkuletako Barrenengoakoa. Lau ahizpa eta neba bat izan ziren, baina neba txikia gerran hil zen hiru hilabete zituela. Gerrako kontuak oso ondo gogoratzen ditu. 25 urterekin, Motxokoneko presara ezkondu zen, bertako errotan herriko argindar zentral bat zuten.

Zintak

MAN-021

- **Proiektua:** Mañariko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-03-30
- **Iraupena:** 58 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

Pasarteak

1. Neba txikia hilberri eta etxea konfiskatu guran

- **Erref:** MAN-021/002
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:02:44. **Bukatu:** 00:04:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Nere neba bakarra gerran hil zen hiru hilabete zituela; hiru egunetan herriko hiru ume hil ziren. Miliziano asko zeuden herrian eta berain etxera ere joan ziren etxea konfiskatu behar ziela esanez. Aitaitak umearen gorpua erakutsi zien aldean zuten atsekabea adieraziz. Gorpua txinbo xaboiaren egurrezko kaxa batean gorde zuten, ezinezkoa baitzen gerratean hil-kutxa bilatzea. Egoeraz jabetuta, milizianoek alde egin zuten. Neba hil baino bi egun lehenago bonbak hasi ziren botatzen, eta hil zen egunean bertan hiru bota zituzten; hala ere, ez dakite zerk hil zuen.</p>

2. Gerran ezin hiletarik egin abade barik

- **Erref:** MAN-021/004
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:04:56. **Bukatu:** 00:05:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Bere neba hiru hilabete zituela hil zen Gerra Zibilean. Hiru egunetan hiru ume hil ziren. Ez zuten hileta-elizkizunik egin, abaderik ere ez baitzegoen. Umeak hiltzerakoan txilina jotzen zen eta horrekin lotutako esaera zahar bat dakar gogora: "Ama negarrez, aita dolorez eta abadie errezetan diruaren pozez".

3. Gerran kobetan ezkutatu behar

- **Erref:** MAN-021/005
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:05:59. **Bukatu:** 00:07:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra Zibilean, nazionalek herri bat hartzen zuten bakoitzean kanpaiak jotzen zituzten. Kobetan ezkutatzeko Aliren etxeak. Aita Lezama aldera joan zen ganaduekin; denak bueltatu ziren sano.

4. Gerran jateko faltarik ez

- **Erref:** MAN-021/006
- **Iraupena:** 0:00:44. **Hasi:** 00:07:49. **Bukatu:** 00:08:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Gerran ogirik ez zutenez taloa jaten zuten. Taloa, esnea eta ortuariak (baba...) bazuten eta ez zuten goserik izan. Arroza eta artoa ere guraina zuten.

5. Gerran familia banatuta

- **Erref:** MAN-021/007
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:08:33. **Bukatu:** 00:10:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra Zibilean, bere osaba Otxandiora eramane zuten munizioak altxatzera. Aitaren berri, osteratzen, ez zuten izan. Beraiek Arratiarako bidean dagoen koban ezkutatzeko ziren.

6. Otxandioko bonbardaketatik Mañariko kanposantura

- **Erref:** MAN-021/008
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:10:51. **Bukatu:** 00:11:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Otxandio bonbardatu zutenean, umeak ziren eta ez zioten zentzu askorik ikusten bertako hildakoak Mañariko kanposantura ekartzeari. Sasoi hartan, herriko emakume bat Otxandiora joaten zen benedjea saltzera eta hildako asko ezagutzen zituen; emakume hori, gerora Aliren amaginarreba izan zen.

7. Aireplanoak hirunan-hirunan Durangora

- **Erref:** MAN-021/010
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:12:18. **Bukatu:** 00:13:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Durangoko bonbardaketa egunean, bere izeko bat bertan egon zen. Iluntzean bueltatu zen etxera. Aireplanoak hirunan-hirunan pasatzen ziren; amak-eta etxe barruan babesteko agintzen zien.

8. Eskolako argazkia

- **Erref:** MAN-021/013
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:15:38. **Bukatu:** 00:18:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Bestelako kontuak » Irudiak grabatzen

Laburpena:

Eskolara egunero joaten ziren, ez zuten hutsik egiten. 1932. urteko eskolako argazki bat erakusten du eta bertan daudenak zeintzuk diren aipatzen ditu. Tartean bere familiako argazki bat ere erakusten du.

9. Maistra jatorra; argazki zaharra

- **Erref:** MAN-021/015
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:18:25. **Bukatu:** 00:19:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Irudiak grabatzen
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Eskolara gustura joaten ziren. Atanasia Leanizbarrutia maistra berriztarra on-ona zen. Bere senarraren aitaita-amamen argazki bat erakusten du.

10. Argia Motxokoneko zentraletik

- **Erref:** MAN-021/018
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:20:02. **Bukatu:** 00:22:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Motxokoneko errota zaharrena ezkondu zen, 25 urte zituela. Ordurako errota kenduta zegoen, baina bertatik ematen zuten herrirako argia. Urik ez zegoenean, udan-eta, ez zegoen argirik eta presa berriro bete arte itxaron behar izaten zen. Turbina bakarra zegoen eta baserrietara eta kalerako argia ematen zuten. Beste zentral bat ere bazegoen eta biek batera ematen zuten zerbitzua.

11. Errotak estraperloan

- **Erref:** MAN-021/023
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:27:53. **Bukatu:** 00:29:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Artoagaz labako sua egiten zuten, baina beraienean ez zuten egiten. Herrian bi errota zeuden, baina ehotzea galarazita zegoenez, errotak estraperloan aritzen ziren gauez. Arratia aldera ere joaten ziren herrikoak zarratu ostean.

12. Egurra saltzen

- **Erref:** MAN-021/024
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:29:25. **Bukatu:** 00:30:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Egurra gurdietan eramaten zuten Durangora saltzen. Alik ez zuen ikazkinik ezagutu berandura arte.

13. Soldaduek harrapatzen zuten dena kendu

- **Erref:** MAN-021/026
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:30:40. **Bukatu:** 00:32:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Durangoko ekonomatora joaten ziren errazionamenduaren bila. Soldaduek harrapatzen zuten dena hartzen zuten eta oiloak ere kendu zizkieten; ondorioz, ez zuten arrautzarik. Gosea gauza tristea da, baina beraiek ez zuten ezagutu horrelako egoerarik. Egunero berdina jan arren, ez ziren kexatzen.

14. Gibel-lapikoa gonapean ezkutatu

- **Erref:** MAN-021/027
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:32:30. **Bukatu:** 00:33:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserrria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Gerra denboran isilean hazi eta hil zuten txerria. Bere aitaitak mailuagaz jota hil zuela uste du. Behin gibela jaten zeudela, soldaduak leihoa jo eta lapikoa gonapean ezkutatu behar izan zuten. Ez zieten harrapatu, nahiz eta bere ustez usaina nabarmena izan.

15. "Por Dios y por la Patria"

- **Erref:** MAN-021/029
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:34:50. **Bukatu:** 00:36:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Franco "El Caudillo Salvador" ei zen. Eskolan bandera atera, eskua altxatu eta "Por Dios y por la Patria" kantarazten zieten.

16. Hizkuntza tratamenduak: zuka, hika, berorika...

- **Erref:** MAN-021/031
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:37:48. **Bukatu:** 00:40:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Euskara aldatu egin da: berak "zelako ondo" esaten du, bere bilobak "oso ondo". Seme-alabekin hitanoa erabiltzen du, elkarriketatzaillearekin, oster, ez, ezezaguna da-eta. Gurasoei zukaz egiten zien, baina berari bietan egiten zien. Lagunekin hika. Abadeari eta medikuari berori.

17. Mañariko Andra Mariak

- **Erref:** MAN-021/036
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:45:30. **Bukatu:** 00:47:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Andra Marietan erromeria handia izaten zuten herrian. Iurretako Matiassek filarmonika jotzen zuten. Inguruko herrietako jende asko hurreratzen zen bertara. Abarketa garbiekin joaten ziren bertara. Astegunerako arropa bat eta jaiegunerako beste bat izaten zuten. Inguruko mutilek bertako neskek bertakoekin nahi zutela esaten ei zuten.

18. Baltseoa mutilek ordaindu behar

- **Erref:** MAN-021/038
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:47:47. **Bukatu:** 00:50:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna

Laburpena:

Erromerietan baltseoa zen nagusi. Garizuma sasoian, galarazita zegoen eta ezin izaten zuten ezer egin. Alde batetik bestera paseatzen zuten "leloan moduen". Pazkoak heltzeko deseatzten egoten ziren. Dantzan egiteko mutilei pezeta bat kobratzen zieten, paparrean tiketa jartzen zien. Mutilek eskatzen zien neskei dantzan egiteko. Mutila gustukoa izan ez arren, Alik ez zuen kalabazarik ematen.

19. San Antonietako erromeria

- **Erref:** MAN-021/039
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:50:06. **Bukatu:** 00:51:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

San Antonioetan Urkiolako erromeriatik denak bajatzen ziren Mañarira. Jende asko zegoenez, bi pertsona aritzen ziren dantzan ari ziren mutilei kobratzen.

20. Durangora permanentea egiten; depilazioa

- **Erref:** MAN-021/040
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:51:19. **Bukatu:** 00:53:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu

Laburpena:

14 urtetik aurrea Durangora joaten ziren permanentea egiten. Mañarian bizartegi bi zeuden, baina ez ile-apaindegirik. Makillajerik ez zuten erabiltzen. Bernetako ileak makinarekin kentzen zituzten. Alik grabazioa egin aurreko negura arte ez zituen prakak sekula jantzi; orain, oster, oso gustura daramatza aldean.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-17

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com